

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

15
ДИНАРА
1952

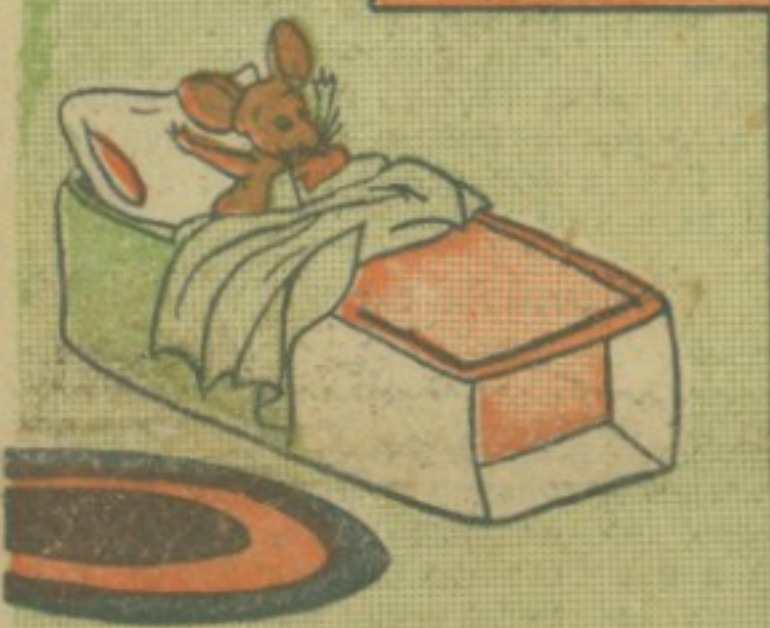
ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVIII — Број 240 — Субота, 4 август 1956

МИКИ

згоде и незгоде
у Мишојоттамији

12

27/56

Рик је био узбуђен. Он извуче из свог џепа мах, приу лисицу и кад је отвори у њој се указа комад млечнобелог филма покривен густо збијеним писменима.

— То је пасош, — рече јој он пошто је, после прилично труда, успео да одгонетне збијена слова.

— А шта је то пасош?

— Нешто што ће нас одвести одавде.

Био је сигуран у то. Реч „пасош“ и његово значење наједном су се родили у његовој глави, ускрснули из неког још замраченог кутка његовог разума.

— Зар не схваташ, Валона? — наставио је. — Пекарова намера била је да напустимо међупланетарним бродом. Учинимо то!

— Не! — преклињала је Валона. — Њега су у томе спречили. Убили су га. Не можемо то, Рик. Не змемо.

Али, Рик је био упоран.

— То је најбоље што можемо учинити. Они не претпостављају да ћемо покушати тако нешто. А, поред тога, нећемо се укрцати на брод на који је он намеравао да нас укрпи. На тај брод ће свакако мотрити. Отпутоваћемо другим бродом. Којим било другим бродом.

Брод! Који брод! Речи су му звониле у ушима. Није више марио да ли је његова замисао добра или не. Желео је да се нађе на међупланетарном броду. Желео је да буде у свемиру.

— Молим те, Лона!

— Добро, Рик. Ако ти мислиш да је то најбоље, ја пристајем. Знам где је узлетниште. Кад сам била девојчица, често сам у празничне дане одлазила тамо да из даљине посматрам кај бродови долећу право увис, као одбачени неком силом.

Кренули су. Рик је сад корачао бодро, мала је негде на дну свести осећао неку чудну нелагођност. Мучила га је нека успо мена, неко осећање из блиске прошлости. Нешто чега се није могао сетити, а чега је требало да се сети. Нешто!

Али, те нелагођности је нестало пред помисљу на брод који је чекао на њих.

На улазу, испред узлетништа, стајао је чувар капије. Флоринџанин. Тај дан био је пун узбуђења, мада су се ти узбуђивши догађаји одиграли далеко од њега. Приче о нападу на патролције и о успелом бекству стигле су чак до узлетништа. А јутрос се чак шапугало да су неке патролције убијене. Није смео да напусти своје стражарско место, али је без престанка кривно врат да би што боље видео свака од патролцијских кола-леталица која су одлазила пре-

БОРБА ЗА ФЛОРИНУ ПЛАНЕТУ ОСУЂЕНУ НА ПРОПАСТ

(19)

Роман од И. АСИМОВА

ма Граду. Мора да је тамо стање било озбиљно, јер су готово све патролције са узлетништа били повукли у Град. Намрштених лица, они су одлазили да појачају редове својих другова у Граду, где су се наједном почеле догађати тако чудне ствари. Одједном се осетило толико радосним да га је то упулошило. Зашто осећа радост при помисли на убијање патролција? Они њему лично ништа нису учинили, или бар не много. Он има добро запослење и не мучи се, као његови сународници, обрађујући поља с киргом.

Али, он је ипак осећао радост. Био је толико обузет њом, да готово није имао времена за пар који се нашао пред њим, за те две особе чије је одело јасно показивало да су странци. Жена му је пружила пасош кроз прозорче на стражари. Бацно је поглед прво на њу, затим на пасош, а онда на листу резервација.

— Прођите! — рече им нестрпљиво.

— Који је брод наш? — запита га она љубазним шапатом.

То га је дирнуло. На узлетништу Флоринџанин страници су били реткост. Последњих година све их је мање. Али, кад би се који од тих ретких путника појавио, одмах се видело да то нису ни племенити са Сарка, ни патролције. Разлика није била у оделу. За њих није значило ништа што је он само обичан Флоринџанин и обрађивао су му се увек учтиво и љубазно.

— Наћи ћете га на листи 17, госпођо. Желим вам срећан пут до Ватејса, — одговори јој он исто тако љубазно.

Тек после неколико часова сазнао је какву је ужасну грешку учинио.

— Лона, — прошапута Рик додирнувши јој лакат и дајући јој неприметно знак. — Онај тамо!

Валона сумњичаво погледа на брод који јој је показао. Био је много мањи од онога који се налазио на листи 17 и за који су имали карте. Овај је изгледао некако сјајнији. Четири отвора за проветравања зјахила су широм отворена, а исто тако и улазна врата, од којих су се као исплажени језик, све до земље спуштале покретне степеннице.

— Проветравају га, — рече Рик. — Обично пре лета проветравају путничке међупланетарне бродове да би их ослободили непријатног задаха конзервираног кисеоника који се по неколико пута пречишти и поново употреби.

— Откуд то знаш? — зачуђено га запита Валона.

Рик осети како понос расте у њему.

— Тако. Једноставно знам. Видиш, сад у њему нема никога. Сувише је велика промаја унутра.

Ипак, и поред свега, Рик се осећао мало нелагођно.

— Због чега ли само нема више људи у близини брода? Да ли је тако изгледало, Валона, и онда кад си као девојчица посматрала узлетање васионских бродова?

Валона му ништа не одговори. Чинило јој се да је тада то било некако друкчије, али ко може да се ослони на далеке, већ избледеле успомене из детињства!

Ниједног патролције није било на узлетништу кад су њих двоје устрчали уз покретне степеннице. Спазили су само, и то у даљини, неколико цивилних службеника, који су били заузети својим пословима.

Кад су ступили у брод, струјање ваздуха било је тако јако да су имали утисак да се урезује у њих. Валона је морала обема рукама да придржава skutове своје хаљине.

— Да ли је то увек овако? — питала је Рика. Она никад пре тога није била у једном васионском броду. Никад чак није ни сањала да би могла крочити на њега. Усне су јој биле чврсто стиснуте, а срце је лудачки ударало.

— Не, само за време проветравања, — одговори Рик на њено питање.

Раздлачано је корачао по броду, жудно разгледајући празне кабине и одељења.

— Овамо, Валона! — довикну јој.

Налазио се у одељку за смештај и припремање хране.

— Није нам важна храна, — рече кад она уђе. — Без хране можемо за извесно време. Вода нам је потребна.

Претурало је по храни уредно сложених металних судова и најзад извуче једну велику посуду са затварачем на завртању.

Дуго се мучио с њом, јер је желео да се увери да је у посуди заиста вода.

— А сад узми неколико конзерви. Немој сувише, да не би приметили.

У себи је покушавао да измисли нешто чиме би спречно да посада брода не открије нестанак воде и присуство њих двоје. Опет му се јавило осећање да је заборавио нешто, али се није могао сетити шта је то. С времена на време сударао се с тим празнинама у свом сећању, али их је кухавички избегавао, порицао је њихово постојање.

Најзад, нашао је једну малу одају одређену за смештај ватрогасних уређаја, лекова за прву помоћ и апарата за лемљење.

— Овде неће нико улазити, сем у случају какве незгоде или несреће, — рече Рик гласом који није одавао потпуну сигурност. — Бојиш ли се, Лона?

— Нећу се бојати кад сам с тобом, — кратко одговори Валона.

Пре два дана, не, још пре дванаест часова, њихов узајамни положај био је обрнут. Она је била та која га је штитила. Али, на васионском броду, неком чудном променом, Рик је био особа која је водила, а она дете које воде.

(Наставиће се)

„Разговор“ с људима КОЈИ СУ ЖИВЕЛИ ПРЕ ПЕТ ХИЉАДА ГОДИНА

(2)

— Шта, ви сте и играли?
— Па разуме се, само не тако као ви. Имали смо и професионалне играче који су иступали пред публику. Они су давали такт чегрталкама. Ако сте досад мислили да су кастанете настале у Шпанији, сад сте сазнали истину. Игре су се одвијале уз звуке добоша, харфи и лира.

— Причајте ми нешто о деци?

— Не сећам се да ли су наша деца ишла у школу. Али, ипак мислим да су ишла, по томе што су код нас постојале таблице какве код вас имају француски. Али, причају вам сад о деци играчкама да ћете бити запањени. Најомиљенија деца играчка била су мале двоколице, какве, само разуме се веће, и данас имају индуски сељаци. Између осталог, да вам кажем и то, да су то најстарија дрвена кола с точковима за која се досад зна. Поред тога, код нас је било тушта и тма стварчица од глине и фигурица животиња. Правили су биволе, козе, овце, свиње, магаре, слонове, псе и маčke. Још у то време пас и мачка су били непријатељи; на неким опекама које су нашли ваши истраживачи, по отисцима ногу јасно се види да су пси гонили маčke.

Ви сигурно знате шта су звечке за бебе? Ми смо их правили од глинених полулопти и стављали смо у њих комадиће бронзе. Наша деца су веома много волела птнице; и птнице играчке и живе птнице у кавезима. Она су имала и глинене птнице-звиздачке. Можда мислите да је то изум нашег времена? Међутим, наша деца знала су за фигуре животиња код којих су могли да се крећу глава и реп, као и за човечуљке и мајмуне који су могли да се пењу по

канапу. Разне игре на плочама биле су веома омиљене и код старих и код младих. Била нам је позната једна игра на плочи подељеној на поља — можда она потсећа на савремене шах. По тој плочи играли се каменчићима или фигурима од слонове кости.

— По свему судећи, ви сте имали веома веште уметнике и занатлије?

— Разуме се. Наши уметници и занатлије нису били били најбољи. Највећи део предмета и алата правили су од бакра или бронзе. За сељаци су израђивали раонице и срове; за занатлије секире, тестере, летта и лопате. За војнике наше занатлије су правили мачеве, кинцале и копља. Да вам испричам нешто и о грнчарима. Њихов занат могао би се с правом назвати уметничким. Посудама су давали облик, као што се то, уосталом, и данас чини, на грнчарском точку. После тога су их бојили, а затим глачали помоћу костију, тако да су се сивале. Постојало је неколико разних облика глинених посуда. Наше вазе и посуде могле би се данас мирно дуже поставити поред ваших керамичких предмета.

— А је ли код вас постојала каква религија?

— Тачно се не сећам. Пет хиљада лета — то није мало време! Једино што говори да је некаква религија постојала то су печати. На њима су биле утравирани митолошке сцене и свете животиње: козе, бикови и мајмуни. На једном нађеном печату — амулету налази се мушка фигура са прекрштеним ногама и окружена разним животињама. Претпостављам да се ради о претходнику индускога бога Шиве у улози „пашупати“ — власника животиња. Лако је могуће да смо ми положили основе хиндуизма.

— Можда ћете ми моћи казати на који би се начин могла утврдити ваша старост?

— Упоредивши с другим културама. Наиме, наша спољна трговина помаже да се утврди кад смо живели. У Месопотамији су нађени наши печати, ибрици с орнаментима из нашег града и многи други предмети. Неки наши производи такође су нађени у се-

верној Персији, па чак и у близини Ашхабада, главног града данашње Туркменске Совјетске Републике. С друге стране, ваши истраживачи пронашли су у нашим градовима предмете из Месопотамије и Вавилона, Грчки крст сведочи о томе да су наши морнари долазили до Средоземног Мора. Према томе, може се претпоставити да је наша култура исто толико стара

као и њихова, а може бити још и старија.

— Наше читаоце вероватно би интересовало да знају како се зове ваш народ?

— Ах, додирнули сте нашу болну тачку! Ствар је у томе што ја не могу себе да назovem одређеним именом. Видите, овде почиње сфера претпоставки и нагађања. Грађевине, домаћи и уметнички предмети говоре о томе да смо постојали и како смо живели. Али, да би се о нама више знало неопходни су писмени документи. Могуће је да су наши рукописи и књиге били написани на кожи, дрвету, или каквом лицију који су

знаци протумачили, они вам не би казали ништа ново, јер нема већих докумената и натписа. Од епохе Мохенцо-Дароа па све до трећег века нове ере, кад су се појавили едикти цара Ашоки, није сачуван никакав документ.

— То је заиста штета. Према томе, ми вероватно никад нећемо дознати појединости о вама и државама Харала и Мохенцо-Даро?

— На ствари не треба гледати тако црно, јер већ сада резултати археолошких истраживања омогућавају да се о нама добије прилично јасна слика. Судећи по нађеним скелетима, ми смо припадали такозваној средоземноморској раси, а њене одлике су: раст од средњег до високог, таман тен, дуго лице, танак нос и црна коса. Међутим, било је и људи аустралиског типа. Можда су они чак били прави староседеоци, а ми само дошљаци. Таква тип и данас може да се нађе у јужној Индији.

Око реке Инда и у Пенџабу постојала је, вероватно, велика држава с два главна града: Харалом и Мохенцо-Дароом. Да би се очувала тако велика држава, била је неопходна централна власт. Постојала је јединствена писменост, јединствен систем мера, матовна производња алата и грнчарских предмета. Опеке су се правиле према стандардним размерима. То је било високо организовано друштво с контролом производње и расподелом добара, с наслеђивањем земље и разгранатом трговином. Ако се томе додају дворци и четврти занатлија, добија се класична слика државе из ране епохе робовласничког друштва.

— Браво! Чудно како се много може прочитати из мртвог камења. Може ли се на основу тих истих извора установити кад је са историјске позорице нестала ваша култура?

— Не у потпуности, али постоје многи знаци који о томе говоре. Наиме, отприлике око 1500 година пре наше ере већ се примећују предзнаци

опалања. Куће се већ граде небрижљивије, више нема строгих димнија улица, у насељима живи више људи, можда бегунаца који у Мохенцо-Дароу траже заштиту од завојевача. Драгоцености се слажу у сандуке и скривају у земљу. Скелети, нађени на улицама и степенницама, говоре о томе да су на град вероватно напали непријатељи, да су они убијали људе и да није било времена да се мртви сахране. Остаци бамбусових колиба и земунина сведоче о томе да су завојевачи имали други начин живота од нас.

— И шта из тога закључујете?

— Из тога излази да су негде пре 3.500 година у наше крајеве дошли странци, завојевачи-варвари.

— Само тренутак, молим вас! Људи из Мохенцо-Дароа имали су виши ступањ културе од завојевача. Како се догодило да су их варвари победили и покорили?

— Да, у поређењу с нама завојевачи су били варвари и од нас су примили многе елементе наше културе. Како су се налазили у стадијуму првобитног друштва, с почетним родства, они су се сусрели с културом већ развијеног робовласничког друштва. А узроци нашег пораза су следећи: у то време империја у долини Инда налазила се већ у опадању. Дошљаци су, несумњиво имали преимућство. У првом реду, наспротно нама, они су умели да се користе коњима, и то не само за јахање, већ и за вучу. Друго, што је можда још важније, њима је била позната употреба гвожђа. Они су морали да изиђу као победници из те борбе због тога што су били бржи, и што им је оружје било боље.

Задатак будућих истраживача биће да боље осветле тамне периоде историје наше културе. Ја им желим пун успех, и због тога што бих сам хтео да, на коначном крају, дознам све о ерби самове... С том жељом ја се и праштам од вас.

(Крај)

У „јосишма“ на селу у прошлом веку

На страницама наших књига у којима су описане многе занимљиве ствари из нашег народног живота и обичаја, поменута су и правила којих су се наши стари држали при јелу. О том има доста података у написанима наших старијих писаца, који су добар део свог плодног живота посветили проучавању наших народних обичаја. Иако су они писали из разних крајева, многе ствари имају махом општи карактер; познате су највећем делу народа. Хајде да мало поразговарамо о томе како би изгледало када би неки човек дошао у госте у стару српску кућу на селу и каква су правила владала при јелу.

Да ли је било столова?

— Столови су се употребљавали, али не свуда. Наши преци служили су се њима у свечаним данима и кад би дошао жељени гост. Иначе, јело се најобичније служило на лопару и софру. Лопар је био округла и равна лопата на коју је стављен умешен хлеб, а с њега се спуштао у пећ да се испече. Негде се лопар употребљавао и као сто да не би јело било на земљи. Софра је, по Вуку, исто што и трпеза и синија. Синија је дрвена округла плоча велика као плоча

на столу, а стајала је на четири ноге високе 10, 15 до 20 сантиметара. На трпезу се прво стављао хлеб и со, па онда кашике. После се доносило јело. Сваки укућанин имао је своју кашику која је била направљена од дрвета. Калајне кашике и виљушке употребљаване су у свечаним данима. Јело се кувало у земљаним лонцима, а сипало опет у земљане посуде. Јело је у посуде сипала домаћица или редара.

Каква су правила владала при јелу?

— Старији укућанин који је седео за софром увек је први почињао да једе, а после њега млади. Тим редом они су и седели за софру. Кашике се нису препуњавале. При јелу су се често брисала уста. Мало се говорило. Прво би се појела чорба, ако је било, па онда друго јело: купус, пасуљ или што друго. Ако би за ручак била спремљена кокошка, онда се увек знало који део кокошке припада коме укућанину: домаћину је припадала кобилица, домаћици тртица, глава и шија, синовима батаци, снајама карабатаци, ћеркама крила, деци срце, цигерница, ноге, дангубица, ракњица и јадац.

Вода се пила после јела. Није пристojно било уста препунити. Нико није смео да узме парче хлеба испред другог. Хлеб је ломно домаћин. За време јела нико није смео да устане, сем ако је то морао. Исто тако, нико није смео да се протеже и зева. Ако би неко зевио, онда је његово јело морало да се да псу. Сви укућани који су седели за софром морали су да буду пристojни. Женске су подвијале ноге, а мушкарци би их прекрстили, ако нису седели на јастучићу или ниској столици. Нико није смео да једе јело без хлеба. Мрс (сир, кајмак итд.) морао је да се смочи. Ко би се једаред дигао од софре и изишао напоље, а то није била његова дужност, онда није смео да се врати поново за софру.

Којим су се редом јела износила на софру?

— Све је то зависило од тога да ли су били посни или мрсни дани. У посне дане јело се износило овим редом: расо или кисела паприка, затим пасуљ и друга посна јела. У мрсне дане прво се износио сир, па онда остала јела. Када би пала нека свечаност у посне дане онда је ред у изношењу јела био овај: ротквице, кисела паприка, сарма од купуса или паприке, риба чорба, пасуљ, риба паприкаш, прижена риба, пирнач и риба, а после тога гibanица са луком или пирначом. У свечане мрсне дане јела су се износила овим редом: сир, пихтије, кисело млеко, пилећа и јагњећа чорба, купус с месом или сарма од хупуса, затим сарма од цигернице, паприкаш, пирнач с месом, печење са салатом и гibanица. Разуме се, сва та јела нису изношена на све трпезе, него то је био јеловник, а број јела на једној софри зависио је од имовног стања појединца.

Шта су деца јела?

— Деца су махом јела што и старији. Ујутру су деца јела обично попару од пројиног хлеба са кајмаком, машу или је попара преливана млеком. Деца су јела и хлеб са сиром и сланином, а у посне дане, хлеб и лук.

Колико се пута дневно јело?

— Сељаци су обично јели три до четири пута дневно; деца чеће, а старији ређе. Зими, када су били дани кратки, имали су два оброка: ручак и вечеру. Лети би јели мало ујутру, затим би ручали између осам и девет часова, ужинали су од један до два часа, а после је долазила вечера. Приликом јела нико се није смео да жури, сви су јели полако. Махом нису били пробирачи: били су задовољни с оним што имају.

Које су воће јели?

— Јели су све воће које је рађало у земљи, а то су: јабуке, крушке, мушмуле, трешње, дуње, брескве, кајсије, ораси, лешници, вишње, шљиве, дрешине, трњине, диње, лубенице, грожђе, оскоруше итд. Јели су и зелено и зрело воће, а јели су га и пре и после јела.

КАО У БАЈЦИ

ОВУ ТУРБИНУ БАШ САД, ПУШТАЈУ У РАД, ПА МОЖЕШ ДА ВИДИШ ШТА СЕ У ЊОЈ ДОГАЂА. ПАРА УДАРА НА ЛОПАТИЦЕ И ОКРЕЋЕ ИХ. ЛОПАТИЦЕ ОКРЕЋУ ЈЕДНУ ОСОВИНУ И ТА СНАГА ОКРЕТАЊА ПРЕНОСИ СЕ НА ГЕНЕРАТОР КОЈИ НАМ ДАЈЕ ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ. РАЗУМЕШ ЛИ?

ПА... ОВАЈ... НЕ БАШ САСВИМ. СВЕ МИ СЕ ВРТИ У ГЛАВИ...

ОБЈАСНИЈУ ТИ ТО ПРОСТИЈЕ. УЗЕКУ КОМАД ЧВРЕТОР ПАПИРА И МАКАЗАМА НАЧИНИТИ ЗАРЕЗЕ ОД УГЛОВА ПРЕМА СРЕДИНИ...

ТО ИЗГЛЕДА ОВАКО... А САД, КУ...

САД САВИЈАШ НА УГЛОВИМА... ОХ, ЗНАМ ШТА ПРАВИШ...

... ВРТЕШКУ! И ЈА САМ ЧЕСТО ПРАВИО...

ДОБРО... АКО СЕ ДУВА НА ЊУ...

ОНА СЕ ОКРЕЋЕ КАО ВЕТРЕЊАЦ. ПА ОНДА?

ВИДИШ, ЛОПАТИЦА ТУРБИНЕ ЗАСНОВАНА ЈЕ НА ИСТОМ ПРИНЦИПУ КОЈИ ПОКРЕЋЕ ВЕТРЕЊАЦУ. КАО ПАРА НА ЦРТЕЖУ КОЈИ СИ МИ МАЛОЧАС ПОКАЗАО!

НАСТАВИЋЕ СЕ

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Здравље и болест у народним пословицама

Извесне болести и њихово лечење познати су људима од прадавних времена. Они народни погледи на узроке болести и она народна умешност у лечењу, до које су људи дошли у току многих векова и стекли многа искуства, сачињавају народну

лести нашли су израз и у народним пословицама, па ћемо неке од њих и овде поменути:

Боље је добро здравље — но сандук пара.
Тешко томе кога само снага храни (већ треба и памет).
Богатство без здравља, не вреди ништа.
Здравље може лако да се изгуби, а не може да се купи.
У коју кућу не улази сунце, улази болест.
Ко много пије за дуго није.
Ракија живот убија.
Ко пуши здравље руши.
Лепа нарав пола здравља.
Рана је зорица здрављу пријатељица.
Здравље је највеће благо на свету.
Чувај здравље за старост, а летину за зиму.
Вода је најпаметније и најздравије пиће.
Која кућа у ђубре урасте, она ће брзо да опустне.
Ко пере уста, пере и срце.
Док си здрав слadak ти је и сув хлеб.
Рђа гвожђе гризе (ко је неуредан и нечист, он је и болестан).
Срела се несрећа и куга.
„Куда ћеш ти?“ — зашита ку-

га несрећу. — „Идем у неслужну кућу.“ — одговори несрећа. — „А ти?“ — „Ја идем у нечисту кућу.“ — одговори куга.

Где се налазе Аландска Острва?

Аландска Острва налазе се на улазу у Ботниски Залив из међу Финске и Шведске, а припадају Финској. То је иначе велика острвска група која је састављена по прилици од 300 острва, острваца, шкоља и грбена. Површина Аландских Острва износи 1481 квадратни километар. Највеће је острво Фаста Аланд, које заузима простор од 640 квадратних километара. У свему је насељено 80 острва, а остала су пушта. На насељеним острвима живи око 30.000 становника, већином шведског порекла, па углавном и говоре шведски.

Земљиште Аландских Острва махом је голо, мало је плодно, а делимично је обрадљиво боровима и храстовима. На њима има и језера чија површина има тамну боју. Становништво већих острва, на којима има плодне земље, бави се земљорадњом и стољарством, али је риболов и бродарство опште занимање.

Са ових острва извозе се млечни производи, кожа, сољено месо и риба.

СВИ ЗА ЈЕДНОГ — ЈЕДАН ЗА СВЕ

Када пекари (врста дивљих свиња) заскочи и позове у-

помоћ, онда сви остали пекари који се нађу у близини или на даљини до које се чује скичање њиховог сродника похитају да му помогну у невољи. Нападач има велику срећу ако се извуче да га пекари не раскомадају.

ШТА ЈЕ СЕДМОЛИСТ?

Седмолост је вишегодишња зељаста биљка с подземним лозницама, покривена је ситним, купастим чекињама. Стабло јој је шупље и високо до један метар. Цветови у облику штитасте цвасти су бели, ређе ружичасти. Расте на хладовитим и влажним местима, у шибљацима, на ливадама, у воћњацима, проређеним шумама, на обалама потока и река, на њивама готово у целој Европи, Малој Азији и Сибиру.

медицину. Свакако, огроман број тих народних лекова има бапски карактер, али схватање народа о вредности здравља и очување од разних бо-

Све њбе...

Францускиња Бланшар прва је жена која је изгубила живот у „балонској“ несрећи. Она се стрмоглавила на кров једне зграде 4 октобра 1784. Пре ње, нека Францускиња Тиј, из Лиона, била је прва која се уздигла на балону. — Елен Дитрије прва је понела титулу шампиона света у бицикличичкој трици одржаној 1885 године. Године 1910 она је била прва авијатичарка која је постигла светски рекорд за жене, а 1918 прва жена-пилот која је одликована Легијом части. — Такође француска авијатичарка, Адријен Балан, прва је жена која је прелетела Кордиљере, 1921. — Глумица Габи Морлеј прва је од жена примила, 1913 године, сведочбу за пилотирање балоном којим се управља. — Авијатичарка Лена Бернштајн постигла је 1929 године први рекорд за дужину летења авионом, прешавши 12.268 километара. — Привезана за двокрилни авион, Гајата де Кастелас прва се бацила падобраном. — Амелија Ерхард прва је од жена прелетела Атлантски Океан, 17 јуна 1928 године.

Да није имао сина

Скромни ветеринар Данлоп остао би непознат до краја живота да није имао сина Цона, који је много волео да јаше трицикл чији су точкови били обложени пуњеном гумом. Кад је отац приметио да синовољев трицикл оставља дубоке бразде у башти, нарочито после кише, покушао је да нешто пронађе како би притисак точкова на земљу био што лакши. Чувши то, један пријатељ му рече: „Боље ћеш учинити да се позабавиш твојим возачем, а не точковима“. Па, ипак, Данлоп је размишљао о широј и лакшој облози од каучука на точковима, која б... е, можда, могла пунити ваздухом као лопта. Једнога дана рече сину: „Видећеш, начинићу ти точкове који ће ти омогућити да будеш најбржи у граду!“ После тих речи, син је стално наваљивао на оца да испуни обећање, те се овај морао да прихвати посла. И успео је. Беспосличари, који су га оговарали, престали су да му се ругају, запањени његовим проналаском. Први бицикл са точковима који носе гуме испуњене ваздухом произведен је за широку потрошњу 1888 године.

Ошата њихова важности расије

Природна лечилишта постају нарочито омиљена у 17 веку и отада њихова важност стално расте. Дуже времена била је мода међу лекарима 17-ог столећа, па и дошњије, да се куну у бањске воде или блата, тврдећи да лече све болести. Нарочито у западном и средњем делу Европе, чим би неко позвао лекара, овај би га слао у бању, и не питајући га од чега болује. Захваљујући тој заблуди, откривена су и уређена многа данашња природна лечилишта.

ТАРАНТО
ТАРАНТУЛА
ТАРАНТИЗАМ
ТАРАНТЕЛА

Од памтивека па све до краја 17 века становници једног малог италијанског града оболевали су сваког лета од једне од најчуднијих болести у историји медицине. Та загонетна болест долазила је као последица уједа неког паука и једини успешан начин лечења била је безумна игра коју је на градском тргу изводило читаво насеље.

Тај град је уствари Таранто, тада мало насеље у близини Тарантског Залива, које је подигнуто на голом камену.

У јулу и августу над Тарангом би се спустио неки чудан и злослутан мир. Сунцем опалени и обично веома вредни становници постајали су тада немирни и нестрпљиви. Сваки рад би престао и улице су биле тихе и пуне. Али, то привидно мртвило било је пуно неког напетог ишчекивања. Најзад, кад би жеге постале готово неиздрживе, наступила би експлозија.

Обично се то догађало на следећи начин: из једне од сеоских кућа излетела би каква девојка са широком сукњом и шареном блузом, украшена нискама фињуба и са наруквицама на рукама. Вичући нешто не разумљиво, потрчала би према сеоском тргу где би се стала окретасти и савијати у некој лутој, безумној игри. На њеној ноzi или руци могла се видети мала, жути, натечена мрља. Убрзо би из најближе куће излетео какав младич који би, извијајући своје тело у ритму игре, такође дошао на трг да јој се придружи. А тада би из свих кућа стали извирати људи и жене и трг би зача био препун света који је играо. Неки од њих били су богато одевени, други једва да су имали што на себи: кренули су онакви какве су их затекли девојчини крици који су значили позив на игру.

Свирачи, који би се сместа појавили као да су из земље изникли, почели би да изводе своју мелодију коју су без престанка понављали из уз коју су, исто тако без престанка, играчи певали: „То није била ни велика не мала тарантула; то је било вино из плоске. Где те је ујела, кажи ми, вољена, где? Где те је ујела тарантула?“

Људи су, посрћући, долазили на трг доносили нове посуде с вином и игра праћена песмом стално се убрзавала. То безумно славље трајало је пет шест дана — понекад и читаве две недеље. Затим је престајало исто онако нагло као што је и почело. Насеље би се вратило старом, мирном начину живота — све до јула или августа месеца наредне године.

Ове исцрпљујуће и лудачке игре извођене су да би се спречило, како се веровало, развијање једне чудне болести — тарантизма.

Узрочник те болести био је — ујед паука тарантуле. Игра која је извођена — тарантела.

Паукова познатих под именом тарантула било је, а и данас их има, веома много у близини Таранта. Становници овог насеља страховито су их се никад бојали и веровали су да њихов ујед изазива смртоносну болест тарантизам. Први знаци болести, заправо уједа паука тарантуле, били су главобоља, кратко и учестано дисање, стални осећај жеђи и губитак апетита. Појава тих знакова значила је да је дошло време за тарантелу, игру којом се лечило читаво насеље.

Лекари тога времена тврдили су да знојење које је долазило услед заморне и непрекидне игре „испира“ отров од уједа — али само привремено. Ниједна особа не може никад потпуно да оздрави. Отров је остајао у телу жртве заувек, да би се сваке године за време летњих жег „реактивирао“.

Почетком 17 века лекари су се први пут озбиљно заинтере-

совали за болест тарантизам и његов узрочника. Њима је било чудно то што се тарантизам појављивао само у Таранту, мада је паукова тарантула било и у другим областима. Међутим, становници тих области нису оболевали од уједа тарантуле, нити су играли да би из својих тела излучили отров. Неки лекар из Напуља, замтересован овом болешћу, добавио је два паука из Таранта и пустио из да га уједу. Једина последица уједа била су само два мала, жути отока, који су убрзо нестали. За њега, као и остале лекаре који су се бавили проучавањем ове болести, тарантизам је остао тајна. А онда, крајем 17 века, болест је почела лагано да изумире. Пуаци тарантуле и даље су уједали становнике Таранта, али тарантизма и дивљих игара на сеоском тргу више није било. Зашто?

Тарантизам је био само мит — болест која никад није ни постојала. Ујед тарантуле је безопасан. Али, у давним вековима људи су искрено веро-

вали да је он смртоносан и да је једини лек против њега игра — тарантела. Уствари, према мишљењу данашњих научника, тобожње лечење од непостојеће болести постало је стварна, масовна болест читавог једног насеља. А објашњење за све то прилично је једноставно. Наиме, под утицајем Грка паганске ритуалне игре у част бога Диониза веома су се дубоко укореиле у свој области. Међутим, хришћанство које се касније појавило, прогласило је те игре грехом и због тога их забрањивало. Иако су примили нову веру, људи се нису могли напречац одрећи старих обичаја, нарочито не у случају када су ови значили весеље и радост. Становници Таранта нису се могли одрећи својих игара, а да би их ипак довели у склад с новом вером, они су им, вероватно још у првим вековима наше ере, променили значење и прогласили их леком против уједа паука тарантуле.

СНЕЖНА БУВА
СА АЛАСКЕ

3 а време лета површине многих глечера на Аљасци изгледају црне или сиве кад се посматрају из даљине. Како у околини тих глечера нема великих градова ни фабрика, из чијих би димњака гар падала на лед и прљала га, ово изгледа чудно. Но, још чуднији је узрок ове појаве. Тај црни слој није ништа друго него мноштво ситних снежних бува — колембола.

Ови ситни инсекти нису ни у каквом сродству са обичном бувом а име су доби- ли само захваљујући томе што скачу. Но, они не скачу, као буже, одупирући се о тле задњим ногама, већ нарочитим изрштајем налик на опрућу који им се налази испод репа. Помоћу њега колембола се одбацује по неколико сантиметара унапред.

Колемболе се обично налазе на средини глечера, око пола километра удаљене од најближе стене која би им могла послужити као заклон. Ово је за њих свакако велика удаљеност и уколико је чудније што при најлој промени времена, у случају јачег ветра или какве падавине, колемболе нестају с глечера. Јасно је да за тако кратко време не могу стићи до стене. Па где су онда? Утврђено је да се оне тада заклоне међу снежне кристале и ту чекају побољшање времена. Захваљујући својој тамној боји добро упијају сунчане зраке и тако се греју. Оне се не склањају кад је небо облачно, јер их тада

греју инфрацрвени зраци, који пролазе кроз облаке. Ноћу се спуштају у заклоне под снегом и тада им температура

пада на температуру околине. Овај мали инсект ставља пред научнике читав низ проблема. Пре свега њихова исхрана на глечеру. Колембола се храни поленом обликљих четинара који наноси ветар, а касније, крајем лета, микроскопски ситни алгама које у то време прекривају глечере, дајући им првенкаст изглед. На следећа два питања — како се множе и како проводе зиму — још није нађен одговор. Мислило се да колемболе положе јаја међу снежне кристале и затим угну. Но, про-

тив овога говоре две чињенице: већ првих пролећних дана виде се на површини глечера одрасли инсекти, а осим тога невероватно је да би се младе снежне буже могле пробити кроз дебео слој снега који је преко зиме напао преко места на која су вјесен положена јаја. Да ли снежне буже преко зиме траже заклон ван глечера и тамо полажу јаја, или младе колемболе ипак могу да се пробiju кроз снег и чврсту ледену кору на површини — на то наука тек има да одговори.

Осврће Командора

После дугог и заморног путовања по бурном мору између Камчатке и Алеутских Острва, „Свети Петар“, брод морепловца Беринга који је кренуо да тражи легендарну „Земљу Гаму“, био је бачен на обалу једног ненасељеног острва. На том пустом острву Беринг је умро, а његови морнари склепани су од остатака разбијеног брода мали чамац на коме су, уз огромне напоре, успели да доплове до обале Камчатке.

Острво на коме је умро капетан-командор Беринг до- било је име Берингово Острво, а мали архипелаг коме оно припада и који се састоји из још једног већег и два мања острва и мноштва усамљених стена што штрче из мора, назван је Острвљем Командора.

Најсавршенија "ТЕЛЕФОНСКА" мрежа

Систем обавештавања у нашем организму који ми мало ђознајемо: за 48 часова милиони животињних ћорука

— 3.000 обавештајних станица — 100.000 слушних ћелија — 130 милиона светлосних пријемника итд.

Често застанемо зачувени пред сложеним сплетом телефонских жица и дивимо се брзини саобраћајних веза, које за неколико минута могу да споје најудаљенија места на земљи. Међутим, у нашем организму постоји далеко сложенија "телефонска" мрежа: много бржи и савршенији систем преношења вести, коме се не дивимо јер о њему веома мало знамо. Само у току једног дана и ноћи милиони порука прострује кроз милијарде ћелија које дају животна саопштења за рад срца, плућима, удовима и другим органима тела. Без тих веза, организам би био само безоблична маса неорганизованих ћелија.

бокору цвећа, али ће нам тек мозак омогућити да уживамо у његовој лепоти.

Пријемници за топлоту и додир

Кожа тела прекривена је пространим пријемном мрежом. Стави ли се на коју какав топао предмет, одмах ће неколико од њених 30.000 пријемника за топлоту повући звоно за узбуну. На кожи се налази преко 250.000 живчаних тачкица за осећај хладноће и око 500.000 сличних тачкица за додир. Под дејством хладног млаза водена мозак ће навалити читава поплава порука. Тело ће почети да дрхти и крвни судови у кожи рашириће се да би што пре пропустили довољну количину крви која има за задатак да надокнади губитак топлоте. Ако је, пак, ваздух сувише топао, мозак ће пошто га о томе обавесте пријемници за регистровање топлоте, наредити знојним жлездама — а њих има око три милиона — да излучују зној, приликом чијег испарења се осећа свежиња.

Мозак не обраћа пажњу на усамљене поруке појединих пријемника. Кожа неће ни осетити додир врха загрејане игле. Али ако се исто толико загрејана пегла стави на тело, знак за узбуну ће се одмах јавити. Зато се топла вода намењена купању новорођенчета не сме пробати врховима прстију. Тиме се може стећи утисак да је вода пријатна, али кад она прелије цело детинје тело није искључено да му неће нашкодити.

Живци за покрет, чији се главни задатак састоји у покретању мишића, имају необичну моћ да успоравају или обустављају покрете. Да тога нема, једном покретне ноге стално би се дизале и спуштале. За време сна, та забрана преовлађује у нашем организму. Тиме се и објашњава што људи кад "вичу" за време непријатног сна уствари не испуштају ни гласа, а кад "беже" њихове ноге остају непомичне.

Дуговечни "пуноглавци"

Живчане ћелије, или неурони, имају специјална својства која се нигде другде не могу срести. Већина ћелија једног организма множи се обичном деобом. Тако се, например, залечује посекотина, тако расту

нокти или коса. Међутим, с таквим размножавањем неурони немају никакве везе. Приликом рођења ми их наслеђујемо и они нам служе до краја живота. Једном разорена живчана ћелија више се не да поправити; њено отсуство може да се надокнади само до некле, и то посредним путем. Неурон помало личи на пуноглавца: велике је главе и дугог, кончастог репа. Глава образује језгро, главни и незамењиви део ћелије, док се реп, ако је оштећен или повређен, може обновити. Највећи број језгра налази се у мозгу и у кичменој мождини, док се продужени или живчана влакна, чије тело може да буде невидљиво за људско око и дуго цело метар, могу спрјити по хиљаду у једно и тако достићи дебљину палца. С главним делом у мозгу или у кичменој мождини, живци се гранају до најудаљенијих делова организма.

На средини између брзог и спорог

Нервни систем је подељен на више разних делова. Такозвани аутономни систем управља аутоматским функцијама као што су варење, дисање и откуцаји срца. Он се састоји из два дела: симпатикуса, који потстиче рад уопште, и парасимпатикуса, који исти рад успорава. Кад би се тело налазило искључиво под утицајем симпатикуса, срце би кучало таквом жестином да би брзо наступила смрт. У супротном случају, срце би се зауставило. Из овога следи закључак да симпатикус и парасимпатикус морају бити у потпуној равнотежи. Чим се јави потреба да нешто брзо урадим, потреба за наглом "набавком" енергије, симпатикус узима ствар у своје руке и појачава рад срца и плућа. За време сна, парасимпатикус разастире покров мира над читавим организмом.

Савремена медицинска наука сматра да су ови нервни системи праве мале фабрике хемиских супстанца. Парасимпатикус лучи естетилхолин, супстанцу изванредне снаге, док симпатикус ствара необично важни нордреналин. Наш живот зависи од сасвим малих количина једног и другог производа, које излучавају чим изврше свој задатак. Њихов рад се одиграва у једном секундном трену, у милионитом делу секунде.

Кад је човек "нервозан", нису у питању живци. Узбуђења се одигравају у мозгу, услед чега може да настане прилив електрицитета који, например, изазива јаче лучење стомачне киселине. Као последица ове појаве, може да се јави чир у стомаку, или настапа стезање крвних судова, што има за последицу високо крвни притисак. У таквом случају живци су као живе телефонске мреже; они само преносе лоше вести.

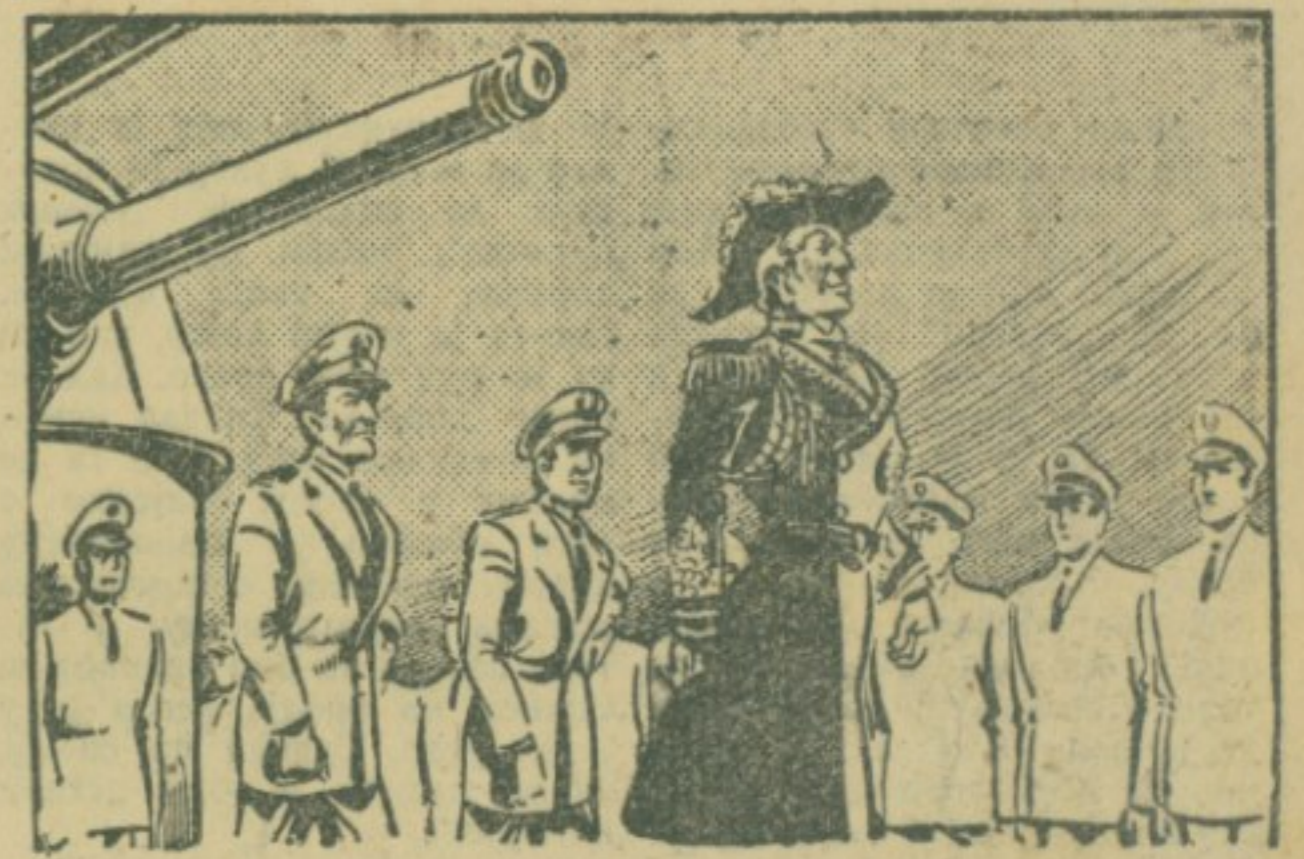
Медицина уопште, а хирургија наполе, већ се користе успесима постигнутим у испитивању физиологије нервног система. Од свих хируршких интервенција можда је најосетљивија поправка живчаног стабла. Није редак случај да нерве покидање приликом неке несреће треба заштити, да би се нога, рука или шака оспособиле за рад. Наоружани лупом и свиленим или ланеним концима, оператори који се баве нервном хирургијом често успевају да их оспособе за рад. Можда неће дуго потрајати па ће дубље познавање нервног система омогућити да људи схвате и последњу заговетку: на који начин та маса ћелија која се зове човек успева да се понаша као људско биће.

Прелетио дебел држава

Један болид је 24 марта 1933 прелетео девет држава Северне Америке. На 150 километара од ваздушне путање ове ватрене лопте осећала се јака топлота. Чувари стада, који су познати као храбри људи, јер их је тежак живот очелнично у сваком погледу, сатима су дрхтали од страха плашећи се за свој живот. Идући кривом путањом, болид се приближио до на 27 километара од Земље и потом нестало у васиони.

Шаљивчина или ђустолов

Стенли Флифорд Вејман налазио је своје жртве у Америци, али је тешко рећи да ли је био шаљивчина или ђустолов. Марта 1915 обрео се у Њујорку, у хотелу "Астор-Риџи", одевен у плаву адмиралску униформу сву опшивену златом. Претставио се као Етан Ален Вајнберг, капетан фрегате и румунски конзул, и затражио да се припреми банкет. Али, људи су одмах приметили да је он сувише млад за таквав положај, а сем тога носио је ципеле са искривљеним потпетицама, тако да од банкета није било ништа. Но, Вајнберг није био обесхрабрен. Претставио се команданту оклопњаче "Вајоминг", који га је позвао да посети брод. Да би узвратио почаст, лажни Вајнберг је позвао штаб оклопњаче на вечеру, која му је пресела, јер је у току обода ухапшен. Па ипак, кад је пуштен из затвора, наставио је по старом.

Срећа што не ђостоји кижавица

Лапонци се поздрављају прислањањем носа уз нос. Срећа је што у њиховој земљи не постоји кижавица, иначе се никад не би спасли ове болести. — Као Лапонци, поздрављају се Оганги и, на сличан начин, Полинежани.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

НЕОБИЧНА ОКПЛАДА

Емил Делонај, наставник пчеларске школе у Шапел-Хиллену, добио је необичну опкладу. Наиме, он се опкладио са својим колегама да ће пусти читав рој пчела, око 30.000, да му падне на груди и лице, па да са тим теретом крене у колима до места Пуанса, које се налази на удаљености од девет километара. Делонај је тамо срећно приспео, јер га ниједна пчела није ујела, па их је он пустио у врт свога брата, који тамо живи.

ЗНАК ПОКОРНОСТИ

Персиски цар Дарије I, пре него што је почео рат против Грка, послао им је своје гласнике који су тражили да им се да земља и вода за персиског цара. Тебанци и готово сва острва покорили су се Дарију.

Међутим, Атињани и Спартанци не само да нису дали земљу и воду гласницима цара Дарија, већ су их поубијали. Атињани су гласнике који су дошли код њих бацили у једну провалију у коју су се бацали зликовци, а Спартанци у бунаре, да тамо сами узму воде и земље колико им треба.

ДВЕ КОЗЕ

Неки човек видео две козе. Једна је била окренута ка северу, а друга ка југу. Међутим да би једна другу погледале у очи није било потребно да окрену главу.

Да ли је то могућно? Размислите мало, па ако се нисте сетили, даћемо вам одговор.

Осим тога, свако око садржи 130 милиона светлосних пријемника који утиске такође упућују мозгу. Наше очи су те које ће се зауставити на неком лепом

А ЗАШТО, ТАТА, ЗАШТО?

ЗАТО ШТО ДАНАС ТРЕБА ДА ДОЂЕ ТВОЈА БАКА!

БАКА? ДИВНО! И ОСТАЌЕ КОД НАС?

ТАКО ИЗГЛЕДА ЧИТАЈ ПИСМО!

Осим тога, свако око садржи 130 милиона светлосних пријемника који утиске такође упућују мозгу. Наше очи су те које ће се зауставити на неком лепом

ЧУЈ, ВУЧКО, ЈА ТЕ НИКАД НИШТА НЕ МОЛИМ, АЛИ САДА...

НАСТАВИТЕ СЕ

Црвена тачка...

Xаролд Килдал, дру- ги официјер на „Ханлеј“, први је приметио пса. „Ханлеј“, теретни пароброд који је одржавао везу с лукама Далеког Истока, био је један од пет трговачких бродова који су 20 априла 1922 године вршили утовар у луци Ванкувера. Контролништински ујад за привезивање брода, Килдал је приметио како се неки пас расе теријер, беле длаке с великим црним пегама, преко малог моста пење на брод. Стгавши на палубу, пас је застао и стао пажљиво да гледа на све стране. Очушио

пас укрсао. Капетан брода, који је и иначе волео псе, покушао је да се спријатељи са овим необичним слепим путником, али пас му није узвратио пријатељство. И покушај Килдала и других морнара да га некако придобију остали су без успеха. Пас није показивао никакво непријатељство према њима, али се држао некако по страни.

Али, кад је око десет часова Килдал пошао у трпезари-

са да сишло је само у време обеда.

Најзад, кад се на видлику указала обала Хоншу, слепи путник се узнемирио. Њушино је ваздух и није скидао погледа са обале, која се све више ближила. Његова узнемиреност постала је још већа кад је „Ханлеј“ упловио у луку Јокохаме.

Надгледајући истовар, Килдал је приметио да је пас јако узнемирен, да без престанка маше репом и да му поглед стално лута преко укотвљених бродова. Најближи од тих бродова, холандски геретњак „Сималер“, такође је истоваривао дрвену грађу. Ускоро је наишла плица и, захваћен њоме, „Ханлеј“ се померно према холандском броду, тако да их је сад делила раздаљина од свега 250 метара. Наједном, пажња пса као да се потпуно усретрдила на овај брод. Стајао је на самој крми „Ханлеја“ и узбуђено њушио ваздух.

Док је Килдал тражио објашњење за необично држање пса, крај брода „Сималер“ појавио се мали чамац с два човека у њему и кренуо према обали. Пригушено шнлећи, пас је посматрао чамац који се приближавао. Наједном, почео је као махнит да трчи напред и назад и да узбуђено лаје. Његов лавез привукао је пажњу људи у чамицу и, законивши очи да им сунце не би сметало, обојица су погледали према „Ханлеју“. А тада се један од њих усравно и стао да скаче,

маше обема рукама и да удара свог друга по леђима. Кад је чамац приспео до лестица од конопаца које су висиле низ бок „Ханлеја“, пас више није могао да издржи, већ је с палубе скочио у воду. Човек из чамаца одмах га је извукао и, онако мокрог, снажно загрлио. Један изгубљени пас нашао је свог господара.

Чудан сусрет пса — слепог путника и његовог господара постао је предмет разговора на оба брода. Тада се сазнало да се пас зове Хектор. Његов сопственик Вилијам Манте, други официјер на „Сималеру“, вршио је исту дужност и имао је исту смену као и Килдал на „Ханлеју“. И „Сималер“ је, само нешто раније, утоваривао грађу у Ванкуверу. Последњег дана утовара Хектор је изишао на обалу да се пре претстојеће пловидбе последњи пут истрчи по земљи. „Сималер“ је у међувремену морао да отплови на други крај луке да би узео угља. Узалуд је Манте тражио по пристаништу свог пса — љубимца. Најзад, брод је отпловио без Хектора.

Тешко је рећи какав је инстинкт навео пса да између пет бродова изабере баш „Ханлеј“. Највероватније је да се он, оставши без господара, одлучио за брод који је носио исти товар као и „Сималер“, јер га је највише потсећао на изгубљени „дом“. Исто тако највероватније је да се, бар наизглед, прибио уз Килдала због тога што је он на броду вршио исту дужност и радио у истој смени као и његов господар. А то што је пас ипак нашао свог господара има само једно објашњење — случајност.

ВЕРОВАТНИ

ДРАМАТИЧАР КОЈИ НИЈЕ ГЛЕДАО СВОЈА ДЕЛА

Томас Мортон (1764—1838), један од водећих драмских писаца свог времена у Енглеској, никад није присуствовао извођењу ниједног свог дела, мада су она била омиљена код позоришне публике и често приказивана.

раздужила старца, открила је да је књига узета још 1859, значи пре 93 године.

ГЛЕЧЕР СКАКАВАЦА

Двадесет и једну миљу северно од америчког града Кука а у близини северне ивице познатог Јелустонског Парка, налази се једно чудо природе: Глечер Скакаваца. Према мишљењу научника, некад давно ветар је захватио чи тава јата скакаваца, однео их у велике висине, где су се они, баш изнад самог глечера, смрзли од хладноће и пали на глечер. Касније, њих је покрио снег. То се морало поновити више пута, јер се данас, заробљени у разним слојевима глечера, налазе милиони скакаваца који се сасвим лепо могу видети као широке, црне траке.

КАД ЈЕ КЊИГА ДОБРА...

Крајем 1952 године, у градску библиотеку у Грансилванији, у Америци, дошао је један погубљен старац дуге седе браде да врати књигу узету на читање. Зраћајући је библиотекарки, старац је неколико пута поновио да је књига веома, веома добра и да ју је он с великим уживањем читао. Кад је библиотекарка узела картотеку дужника да би

је свеже посечена стабла која су сачињавала бродски товар и жито у цаковима које се баш утоваривало. Затим се мирно вратио на обалу, да би се „укрсао“ на суседни брод натоварен јабукама и јеловином одређеном за Енглеску. И ту је пас онушио читав товар и кабине морнара, после чега се вратио на обалу.

Његов обилазак и „инспекција“ бродова изгледали су толико смишљени да су заинтересовали Килдала. С пажњом је посматрао како се пас пење на трећи брод који је товарно кашу за хартију, па затим и на четврти. И увек се понављала иста слика пажљивог „испитивања“ товара и одељења за морнаре. Али, последње припреме око утовара спречиле су Килдала да и даље прати кретање пса. У подне, „Ханлеј“ је дигао сидро и кренуо према Јапану.

Сутрадан ујутру „мали“ на броду открио је пса како мирно лежи на отирачу за ноге пред капетановом кабином. Нико није знао кад и како се

ју да доручкује, пас је кренуо за њим. И кувар је покушао да придобије „слепог путника“, давши му најбољи доручак из своје кухиње. Пас га је мирно појео, као да на то има пуно право. Кад се после доручка Килдал испео на командни мост, пас га је пратио у стопу. Заједно с њим обишао је крманову кућицу, одељење с поморским мапама, осматрачницу, а затим, као да је био задовољан стањем на броду, легао је у један угао. Судећи по свему, слепи путник је био „стари поморац“.

Необична казна

Због се то 1819 године. Један руски писац успео је некако да и поред строге и увек будне цензуре објави књигу у којој је отворено и веома оштро критиковао императора Александра I. Чим се књига појавила, смели писац био је оптужен за „злочиничку клевету“ и изведен на суд који је изрекао казну јединствену како у историји књижевности тако и у историји судства: да преступник поједе речи којима је оцрнио императора.

Сутрадан после изрицања пресуде, у једној улици на периферији Москве била је подигнута нека врста срамног стуба за који су привезали „злочинца“. Тада је царски тужилац извадио из чепа је-

дан примерак „увредљивог романа“ откинуо са њега корице и маказама отсекао све маргине, тако да је од књиге остао само штампани текст. Затим је отцепио прву страну, савио је у трубу и стрпао у уста несрећном књижевнику. Тако га је „храно“ читав дан, гурајући му у уста страну за страницом. Првог дана осуђеник је успео да прогута половину књиге. Сутрадан је извршавање казне ишло нешто спорије. Ипак, на крају трећег дана, осуђени писац је појео и последњу страну књиге због које је морао тако тешко да страда. Несрећни књижевник преживео је ово мучење, али после тога никад више није написао ни једну једину реч.

ТО СВЕТ И НЕ СЊА...

Данашњи путници и не сањају како ће изгледати авионски саобраћај кроз десет година, — кажу неки планери за израду дивљинх авиона. По њиховом мишљењу путници ће у будућности летети авионима који ће имати сасвим други облик, а у њима ће постојати аутоматска контрола. Неће долазити до судара, јер ће се саобраћај регулисати помоћу електронских напруга. Ти авиони спуштаће се на аеродроме који ће бити знатно мањи од данашњих. Према ономе што се налази на таблама за цртање стручњака може се рећи да ће ваздух бити пуни авиона који ће по облику бити мешавина садашњих авиона, а и авиона сасвим чудног и досад непознатог изгледа. Ти ће авиони узлетати и спуштати се скоро вертикално, а детеће мно-

го брже него данашњи. У прво време брзина ће им износити око 350 километара на сат, а моћи ће да лете на висини од неколико километара. Путовање ће бити осигурано захваљујући радару и разним електронским уређајима, а саобраћај ће се вршити аутоматски.

БЕНЗИНСКИ ДИМ И РАК

На Универзитетској клиници у Чикагу вршена су испитивања да би се утврдило да ли гасови сагореог бензина могу изазвати рак, ту болест која све више хара по свету. Једанаест месеци стотине мишева било је стално изложено бензинском диму. Показало се да је за то време 76 одсто мишева оболело од рака.

ТОМ СИМС & БИЛ ЗАБОЛИ

РИБЛИ ПРОРОК!!

ПАМЕТНИ ПЕЦАРОШИ МОГУ ДА ДОЗНАЈУ СВОЈУ ПЕЦАРИКУ СРЕЋУ ОД РИБЉЕГ ПРОРОКА!!

ВИДИМ ЈЕДНУ ОГРОМНУ РИБУ ПОРЕД СТАРОГ ЧАМЦА ДОЛЕ НА ПЛАЖИ!!

ХВАЛА, ПЕРО!!

ПА ТО ЈЕ ОБИЧАН МАЛИ АКВАРИЈУМ!!

А ПО ЧЕМУ, МОЛИКУ ЈА НЕ БИМ МОГАО ДА ОТКРИЕМ РИБЕ У АКВАРИЈУМУ??

ДОБАР ОДГОВОР, ПЕРО! УБЕДИО СИ МЕ!!

СТРАХОТНА РИБА ОД СТО КИЛА ЖУДНО ЧЕКА УДИЦУ КОД САМОГ ДОКА!!

СИЛА ОИ МЛАДИЊУ!!

ХМ! ОВАКАВ УМНИ НАПОР ИЗАЗИВА АПЕТИТ!!

ХМ??

ХМ??

КИТОВИ?? ДА, ГОС'ЦЕ ОЛИВА! ЧИТАВО ЈАТО НА МИЈУ ОДОБАЛЕ!!

ХВАЛА, ПЕРО!!

А ШТА САД ВИДИШ ПЕРО??

МАЛИ БИФЕ СА СЕНДВИЧИМА ДОЛЕ НА ПЛАЖИ!!

НИЈЕ МНОГО ДАЛЕКО!!

ПРЕДНОСТ СЕНДВИЧА НАД РИБАМА ЈЕ У ТОМЕ ШТО НЕ МОРАШ ДА ЧЕКАШ ДА ЗАПРИЗУ МАМАЦ!!

МИСЛИМ ДА СИ У ПРАВУ!!

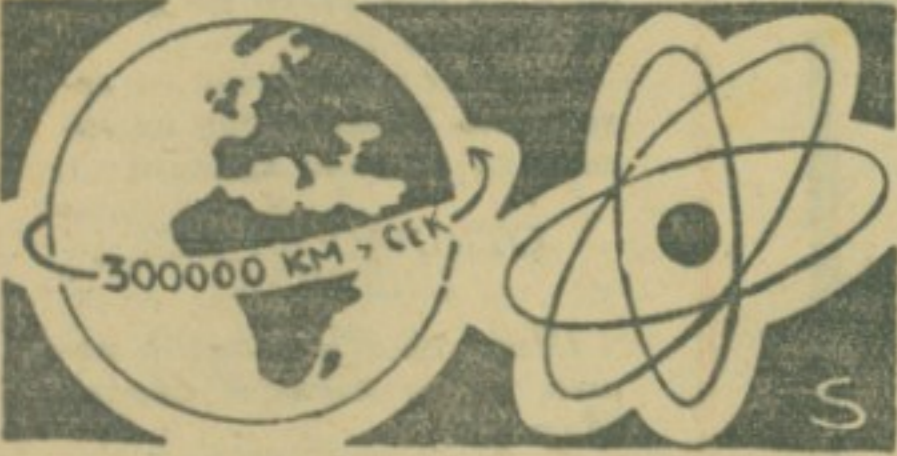
Том Симс & Бил Заболи

Copyright 1954, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved

Сва свих страна

НАЈБРЖЕ ЧЕСТИЦЕ НА СВЕТУ

Према модерној физици, ништа на свету није брже од распрострањавања светлости. Међутим, човек жели да превалије и ову природну појаву. Научници са Харвардског универзитета и из Института за технологију у Масачусетсу на путу су да остваре један убрзавач електрона од 6 милијарди волти. Електрони ће се кретати у нарочито-ом прстену чији пречник износи 70 метара. Њих ће убрзавати 48 електродијамана, тако

да ће достићи брзину која до данас није била остварљива. Ако се претпостави да један од тих електрона пође на пут око Земље у истом тренутку кад и Сунчев зрак, овај други ће стићи на полазну тачку остварљиву електрон иза себе само за 12 сантиметара. Ови електрони биће најтежи од свих електрона на Земљиној кугли. Према једначинама теорије релативитета, при изласку из синхротрона електрони ће бити 12.000 пута тежи но кад су у њега ушли.

СВЕТЛЕЉЕ НАОЧАРИ

На лајпцишком сајму биле су изложене и наочари које светле у мраку, намењене радницима запосленим у источномачким предузећима.

Два ситишна рефлектора, смештена у угловима пластичног рама наочара, светле помоћу енергије добијене из једне мале батерије која се налази у џепу радничког комбинезона. На овај начин радници који раде у мраку остају при послу слободне руке.

НОВА КОЧНИЦА

Приликом сваког кочења моторних возила, долази до већег или мањег загревања прибора за кочење који се налази у точковима. Ако се кочица нагло и ако се аутомобил брзо креће — нарочито кад су у питању тркачка возила — може доћи и до топлења важних делова. Да би се кочица аутомобила још више усавршила, францу-

ски инжењери су предложили да се један део прибора за кочење произведе од смесе бахра, олова и сасвим ситних зрнаца сребра. Та ће смеша бити отпорнија према топлоти, спречаваће брзо абрање материјала, па ће и сигурност путника за време наглог кочења бити знатно већа него досад.

ЗАШТО ВАШ БРАДВЕЛ

Над усамљеним селом Брадвелом, у грофовији Есекс, у Енглеској, наднели су се црни облаци. Јер, Друштво за електричну енергију у Велској Британији донело је одлуку да се у Брадвелу подигне атомска централа. Одлуку су одобрили сви меродавни органи, само не 600 земљорадника који се, захваљујући повољним условима у реци Блеквотеру, поред пољопривреде баве и гајењем шкољки.

Да би се одупрли одлуци Друштва, мештани и претставници сеоске власти сазвали су протестни збор, на који су дошли и инжењери Друштва. Они су доказивали озорченим људима да у области нема рудника угља и да ће им атомска централа давати за око 40% јефтинију електричну енергију.

— Лепо, — одговорили су мештани — али Есекс је велики; нека се централа подигне на другом месту.

— То је истина, али Блеквотер је довољан да би својом водом расхлађивао фабричка постројења.

— Опет лепо, — казали су мештани. — У нашој земљи има још река.

Инжењери су тада морали да својите како план атомских централа предвиђа да се оне подигну само на усамљеним местима и слабо насељеним подручјима.

То је тек изазвало буру протеста: — Ниш Брадвел није усамљено место! — повикали су они. Није ни слабо насељено подручје! Нас има равно шест стотина. Не прихватамо ваше предлоге!

Житељи Брадвела нису се дали убедити и подизање централе морало је бити одложено.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ПОСЛЕ МНОГИХ ВЕКОВА...

Једна група археолога из Принстауна, САД, вршила је испитивања на Сицилији. Тамо је нашла на остатке једне грчке колоније која је лежала под земљом преко 20 векова. Овај град, по мишљењу стручњака, био је у 2 и 3 веку пре наше ере трговачко средиште и могао је да има 20 до 30.000 становника. У граду су постојале циглане у којима се израђивао црвени и црни за водовод. Занимљиво је да су те цигле биле знатно веће него данашње. Имале су облик коцке, а стране су им биле дуге по 60 сантиметара. Неки научници који су радили у овој групи сматрају да је град наједном замро. То се десило, сматрају они, око 200 година пре наше ере за време пунских ратова, када је све становништво одведено у робство. Најлепши део града било је степениште, где су се по мишљењу археолога приносиле жртве боговима и држале скупштине.

ТО ЈЕ ДОВОЉНО

По мишљењу неких америчких хемичара семе памука и сама биљка најбоље могу да се заштите од болести ако се подвргну дејству једног инсектицида. То треба урадити за време док биљка расте, пошто је тада највише нападају разни инсекти. Када се биљка и њено семе заштите овом хемикалијом, онда од ње угину сви инсекти који падну на биљку или на семе. Имунитет биљке и семена траје око седам недеља, а то је тамај довољно да биљка порасте и ојача.

У НОВОМ „ОДЕЛУ“

Двојицу научника из Лондона занимале су много птице. Проучавајући их, они су утврдили да птице пред сеобу мењају своје перје. Промена почиње раније, тако да су птице потпуно спремне за велико путовање ујесен. Неки птицима израсту нова пера на крилима, а неким на репу. Птице које проводе лето у Антарктику почињу да губе пера тек на острву Тристан да

Куна, које се налази у јужном делу Атлантског Океана. Код птица које се не селе, перје расте само за време док оне леже на јајима, а докније им то сувишно перје отпадне.

НИШТА БЕЗ ЕЛЕКТРОНСКОГ МОЗГА

Доктор Линквист, директор Института за тестове на Универзитету у Ајови, пронашао је електронски мозак за тестове студената. Машина забележи све резултате и даје алтернативе за коректан одговор. Она се може да употреби и за сређивање већег броја статистичких података.

ДА БИ ДОБИЛИ ВИШЕ ВУНЕ

Један научник са Новог Зеланда дуго времена је размисљао како би овце имале што више вуне, па је почео да им даје извесне хормоне. И успео је. Дајући овцама инјекције начињене од хормона тироидне жлезде, оне су почеле да дају вуне за око 15% више него друге овце. Поред тога, утврђено је да овце имају више вуне ако проведу на светлости осам часова, а 16 часова у мраку. По његовом мишљењу светлост утиче на лучење жлезда у организму.

САМО ДОЂУ У ГОСТЕ

Једнога дана 1748 године у енглеском граду Кемберуслу залепио се један лептир на прозор траваја који су вукли коњи. Лептир до тад није био познат у овом крају, а и иначе био је врло леп, па је прозван кемберуслском лепотицом. Дошпије је назван: велики изненађење, јер се изненадно и повремено појављивао и то би многе људе изненадило. У неким земљама Европе овај лептир назива се: црни ортгач. Иначе, то је велик лептир чија крила у распону имају 7,5 сантиметара. Он је тамно пурпурне боје са плавим тачкицама и бледокутом траком на вилицама. Нигде у Енглеској није нађена гусеница овог лептира, а у Европи живи од Скандинавије и Финске све до Италије. По мишљењу стручњака овом лептиру не прија клима у Енглеској, а за зимски сан потребни су му снег и мраз.

ЈАЧИ ОД РЕНДГЕНА

У једној америчкој фабрици котлова начињена је атомска направа помоћу које се може гледати и кроз челик који је дебео 18 сантиметара. Захваљујући овој направи моћи ће да се виде сви недостаци у структури челика. Поред тога, ова направа ради сигурније и брже него рендген апарат од милион волти. Осим тога, она је покретљивија и јевтинија.

У ПОТРАЗИ ЗА ТИБЕОНОМ

Једна група археолога из Калифорније пошла је овога лета да тражи остатке старог града Тибеона који се помиње у старим јеврејским предањима. Они сматрају да се тај град налазио на истом месту где је сада Ел-Циб, мало арапско село у коме живи 900 становника. Само село налази се дванаест километара од Јерусалима. Досада у овом селу нису вршена никаква археолошка ископавања.

„АТОМСКИ ПОЉОПРИРОДНИЦИ“

По мишљењу једног америчког стручњака народи ће имати исту корист од атомске енергије, а и више, као и од електрицитета. На основу разних опита он је установио да многе биљке апсорбују више хране преко лишћа него преко корена ако се зраче. Исто тако он сматра да ће се и храна боље конзервисати зрачењем, јер се показало да хладноћа или разне хемикалије нису увек довољне за конзервисање хране, а конзервисање хране помоћу зрачења је ефикасније и јевтиније.

„НЕБЕСКЕ ЛОКОМОТИВЕ“

Један стручњак за авионску индустрију у Америци предвиђа да ће се за три године појавити специјални авиони на атомски погон. Он каже да ће то уствари бити „небеске локомотиве“, тј. да ће авион са погодном вући са собом још неколико авиона без погона који ће се за њега прикључити у ваздуху за време летења.

... у Родезији живи једна врста паса

код којих је длака дуж кичме увек намокрешена.

... Брингов Мореуз није открио Беринг, него Козак Дешењев још 1648 године.

... птица „велика алка“ утамањена је у Америци 1840 године, а у Европи је последњи пар убијен 1844. Ова птица била је дуга један метар, а ишла је веома усправно, готово као човек. Крила су јој била опуштена и закрљала. По земљи се тешко кретала, али је зато у води била веома брза и окретна.

... прва лекција из гостопримства и лепог понашања коју јапанска деца науче

Јесте да окрену пилеле које гост оставља на кућном прагу, тако да их он при одласку може лако о-бути.

... у појединим крајевима Сахаре, а нарочито на југу Атласа, налази се у бунарима много риба. Рибе доспевају у бунаре ношене подземним воденим токовима.

... изнад сваке квадратне миље Земљине

површине, у ваздуху се налази око 25 милиона инсеката.

Водоравно: 1) прилог за време; 5) речно пристаниште у Перуу; 7) река у Азији; 8) река у Африци; 10) доктор медицине; 12) нота; 13) ароматична биљка; 15) иницијали новист комедиографа; 17) просторка од треске; 19) палата; 21) град на Арабском Полуострву; 23) киратија; 24) лако испарљива течност; 25) алајино; 27) аром; 29) узвик; 30) прва жртва ваздухопловства; 32) скраћеница за народну републику; 34) италијанска породица градитеља авиона; 36) фудбалски израз; 38) индиска провинција; 39) град у Индији; 41) наш једричлар.

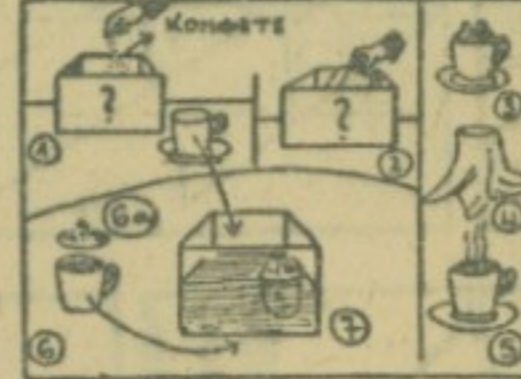
Усправно: 1) кривина; 2) град у Албанији; 3) коњ; 4) река у Русији; 5) назив; 6) млечни производ; 7) биљка сувих предела; 8) саксонски мајстор-картограф; 11) град у Боки Которској; 14) држава у Африци; 16) делови шавке; 18) немачки фудбалер; 20) општинска подручја; 22) град у Перуу; 24) муслиманско женско име; 26) река у западној Кини, притока језера Лобнор; 28) део конзеркног прибора (мож.); 31) добре пусмине; 33) алкохолно пиће; 35) део ваге; 37) пустиња у западној Индији; 40) потврдна речца.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Ово може свако, јер је доста лако

За састављање

На столу је једна повећа кутуја пуна конфета и једна плавца пољипа за прну кафу (слика 1). „Мајоничар“ узима пољипу и пуни је конфетама (слика 2), затим је ставља на сто (слика 3) и покрива марамином (слика 4). Назад свечано диже марамицу. Кад тамо, а конфете су се на опште запрепаћење присутних претвориле у кафу. Ко хоће може је и пошити.

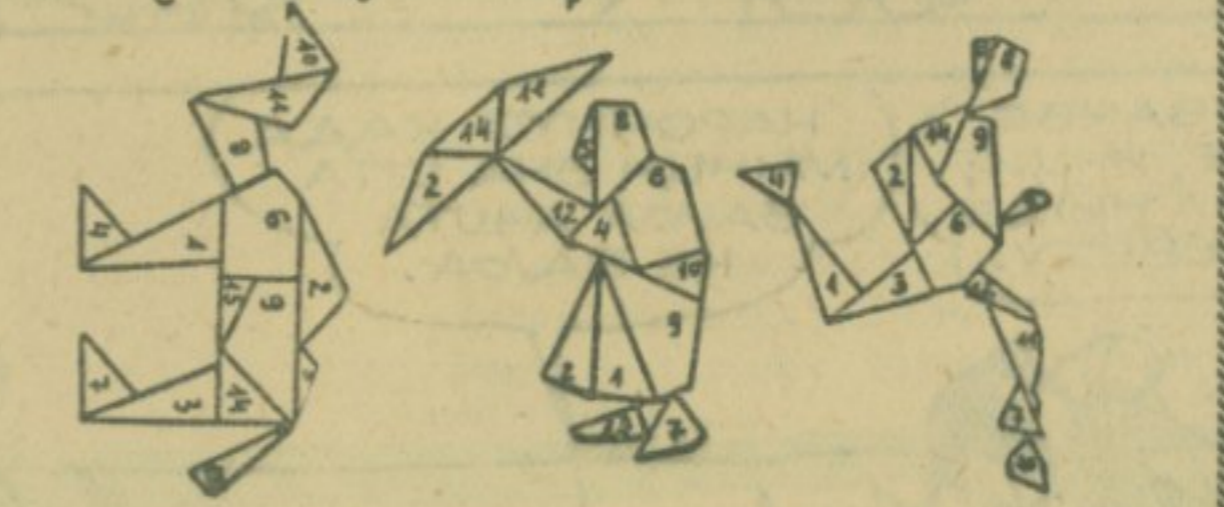
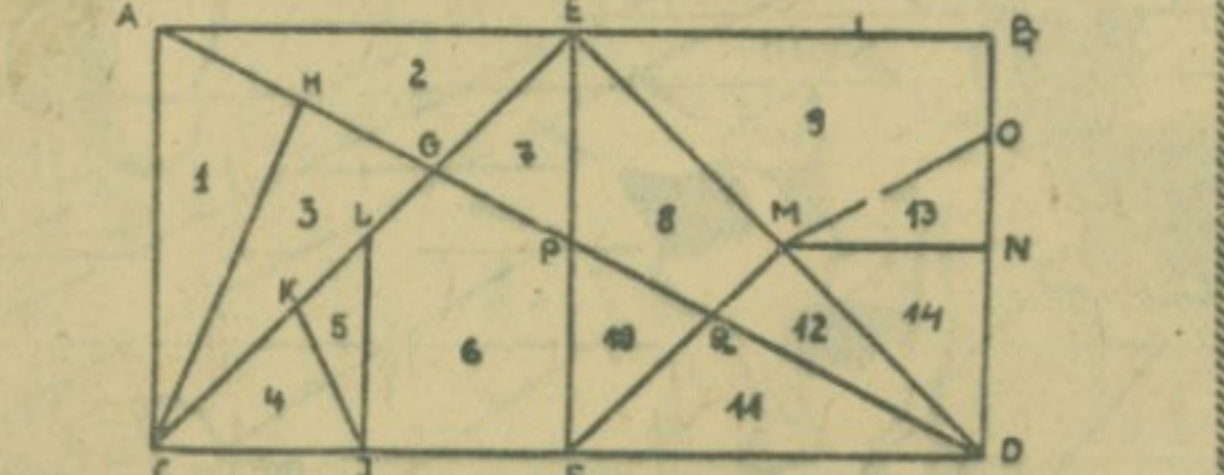

Можда неко не верује да ово чуво може свако мало вештиће леге да изведе. Охлах ћемо вам га објаснити, па ћети видети да је могућно.

У кутују, која може бити обична кутуја за ципеле, сакрије се међу конфете друга пољипа, пуна кафе (слика 1). Та пољипа је иста као и она прва, али је покривена поклопцем (слика 2) на коме је налепљено мало конфета. те изгледа да је пуна конфета.

„Мајоничар“, пунећи тобоже прву пољипу конфетама, сакрије је у кутују и извуче ону другу, која изгледа као да је пуна конфета. Затим је покриве марамином, па кад диже марамицу он подигне и поклопац и пред гледаоцима појави се шоља пуна кафе.

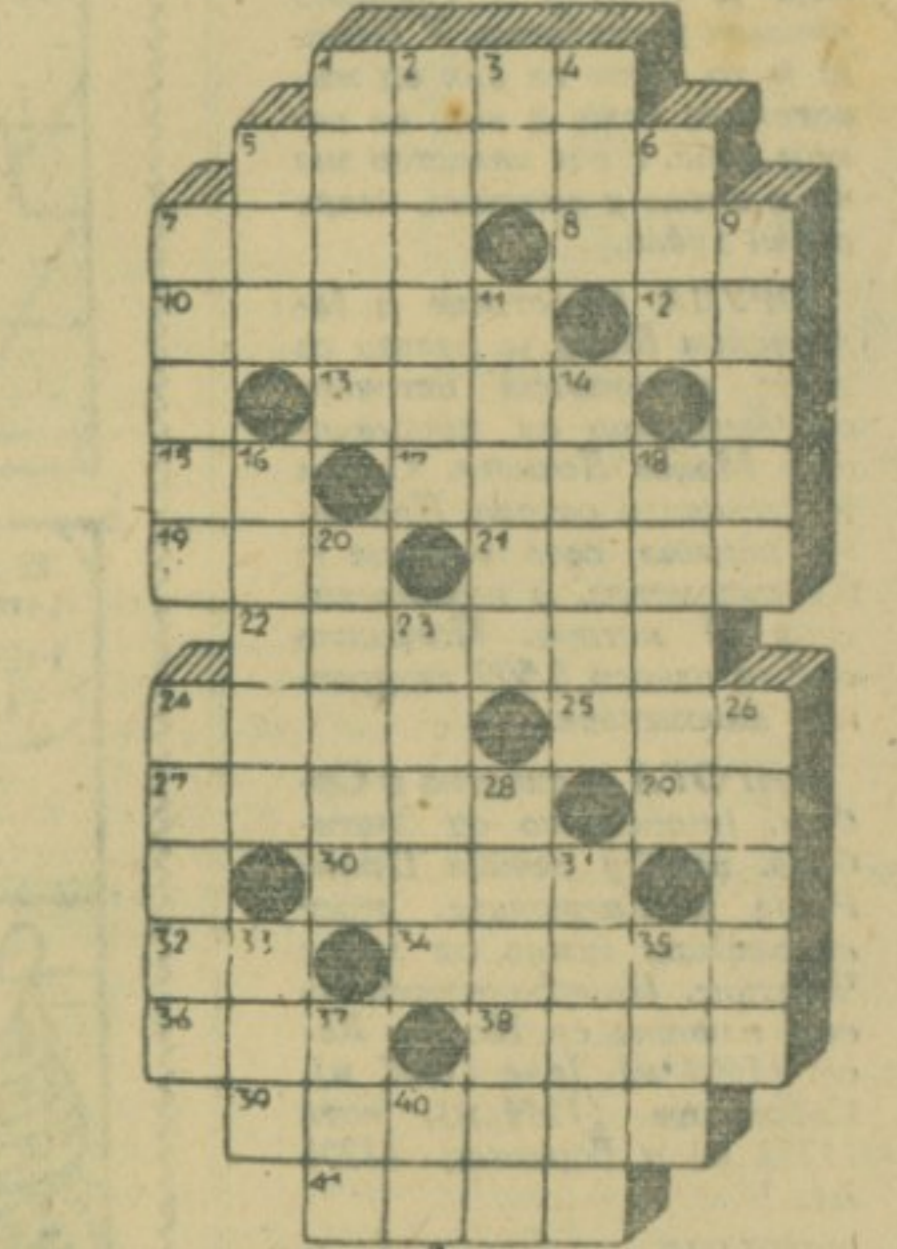
Узмите неку чврсту хартију, на помоћу индига пресеците све три слике које видите овде, а ако сте вешти још и од многе друге.

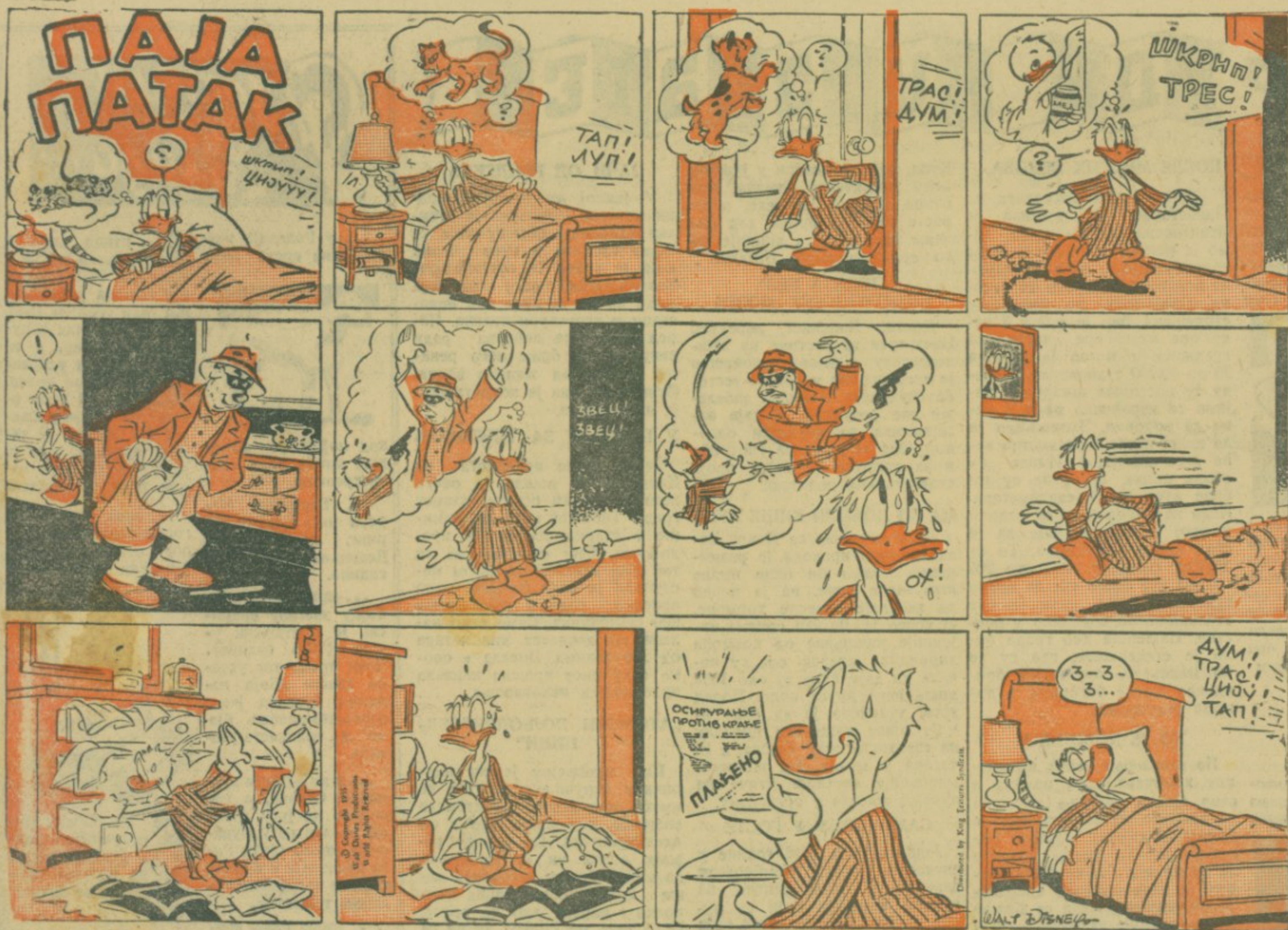
„Чаробне“ реченице

Ево неколико „чаробних“ реченица које се могу читати и с једне и с друге стране на да исто значе:
Алима шина Миа.
Ух, учо, кама мак очуку!
Ана воли Милована.
Отеше рићи решето.
Е, јесен донесе, јесен ок-песе је.

У ЈЕДНОМ ПОТЕЗУ

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 1) ал; 3) крас; 5) именик; 7) гле; 8) двр; 10) рит; 11) Исра; 12) кр; 13) Арас; 14) Инолет; 17) ала; 18) инозит; 20) алов; 21) Об; 22) моно; 24) око; 25) ови; 26) мвр; 27) Ајачко; 30) алај; 31) ај.
Усправно: 1) Арс; 2) лав; 3) кмет; 4) сиделети; 5) Милри; 6) карат; 7) Грк; 8) Рас; 11) нала; 15) Панонција; 16) олово; 18) Илона; 19) То-кно; 20) амо; 22) бор; 24) Омни; 28) ала; 29) чај.

ТО ВАЉДА НИЈЕ ЗАБРАЊЕНО

— Хеј, овде је забрањено хваћати рибе! — довикује чувар рибњака Пери Ждери, који већ три сата баца удицу а да није успео да упеца ни најмању рибу.

— Ја их и не ловим, — вели зорко Пера. — Зар не видите да их само храним?

ОТИШАО БИ БЕЗ ШЕШИРА

Шла се уби тражећи нешто, па се најпосле обрати Микију:

— Да ниси негде видео мој шешир?

— Шешир? Ето ти га на глави!

— Заиста! Е, баш ти хвала. Да ми то ниси рекао, отишао бих кући без шешира.

ИЗЕНАЂЕЊЕ

Пата: Паја, за твој рођендан спремила сам ти једно велико изненађење.

Паја: Је ли! Дај да видим!

Пата: Причекај, сад ћу да га обучем!

РАЗЛИКА

Паја: Пата никад нећу дозволити да носи кратку косу.

Хорације: Па она је већ носи.

Паја: Да, али без моје дозволе.

Који је одговор шачан

КАНАСТЕР је?

биљка
град
врста чамца
француски средњовековни песник

ОРУДА је:

врста јадранске рибе
острво
део воловских кола
стара игра

ЧИГОТА је:

врста ластавице
планина у Босни
река у Црној Гори
део старе одеће

РЕМИК је:

село
део одеће
лековита трава
планина.

ОДГОВОР:

КАНАСТЕР је најфинија врста венецијског дувана који је пуштан и трговину пакован у котарице. У Индији је то назив за џак од животињске коже у који се пакује роба, а реч канастер значи и дуван у ваљцима, непрерађен дуван.

ОРУДА је острвце у Јадранском Мору, а налази се девет километара источно-североисточно од пристаништа Малог Лошића. Оруда је стеновито острво. Просечна ширина овог острвца је 0,4 километра, а највећа висина 14 метара. Површина острва износи 0,509 квадратних километара.

ЧИГОТА је планина у Србији, југоисточно од Златибора, између речца Црног Рзава и Катуннице, десет километара јужно од места Чајетине. Највећи висови на овој планини су Недина Коса, (1404 м), Јеље (1507 м), Саворштите (1544 м), кола (1251 м) и Борковац (1208 м).

РЕМИК је појас који је био навишан парамом и носио се у околини Косова. У Скопској Црној Гори био је искићен црвеним везом и белом и плавим дугмићима.

